

8. diskusija

Aptauja vecākiem par bērniem, kuriem nepieciešami tehniskie palīgīdzekļi un kuri tos lieto

REZULTĀTI

Ceļš uz labāku atbalsta sistēmu bērniem ar kustību traucējumiem!

20.03.2023

Signe Tomsons, asoc. profesore, Rehabilitācijas katedra
Rīgas Stradiņa universitāte

Aptauja par bērniem, kuriem nepieciešami tehniskie palīglīdzekļi un kuri tos lieto

Aptaujas mērķa auditorija: vecāki, kuriem ir bērni ar funkcionēšanas ierobežojumiem.

Interneta aptauja īstenota laika posmā 07.02.23. līdz 12.03.23. Uzaicinājumi dalībai aptaujā izplatīti sociālajos tīklos, nosūtot vecākiem, kuri iepriekš saņēmuši BSF atbalstu un citām NVO.

Aptaujā iekļauti jautājumi, kas sniedz informāciju par respondentu sociāli demogrāfisko raksturojumu, raksturo bērnu funkcionēšanas ierobežojumus, ikdienā lietotie tehniskie palīglīdzekļi (TPL), pēc izvēles varēja aizpildīt arī aptaujas daļu par TPL novērtējumu (QUEST, Kvebekas tehnisko palīglīdzekļu lietotāju aptauja).

Respondentu skaits: 103.

Atbildes sniegtas par 104 bērniem ar funkcionēšanas ierobežojumiem.

Informācija par respondentiem (1)

Respondenti	N	%
Dzimums		
sieviete	101	98,1
vīrietis	2	1,9
Vecums		
līdz 25 gadiem	2	1,9
26-35	34	33,0
36-45	51	49,5
46- un vairāk	16	15,5
Dzīvesvieta		
Rīga un Rīgas reģions	39	37,9
Vidzeme	16	15,5
Zemgale	19	18,4
Kurzeme	18	17,5
Latgale	11	10,7

Informācija par respondentiem (2)

Respondenti	N	%
Bērnu skaits ģimenē		
1	33	32,0
2	40	38,8
3	18	17,5
4 un vairāk	12	11,7
Bērnu skaits, kuriem nepieciešami TPL		
1	99	96,1
2	4	3,9
Bērna aprūpes un audzināšanas nodrošināšana		
abi vecāki	73	71,3
viens/-a vecāks	23	22,5
arī citi	7	6,2
Nodarbinātība		
pilna laika darbs	42	40,8
nepilna laika darbs	18	17,5
nestrādā	30	29,1
cita situācija	13	12,6

Informācija par bērniem ar funkcionēšanas ierobežojumiem

- Atbildes sniegtas par 104 bērniem ar funkcionēšanas ierobežojumiem.

- Vienam bērnam varēja norādīt vairākus funkcionēšanas ierobežojumus.

- Funkcionēšanas ierobežojumi kopš dzimšanas norādīti 77 bērniem (74,8%)

Ķermeņa funkcijas

- Redzes funkciju traucējumi (16)
- Kustību funkciju traucējumi (98)
- Garīgo funkciju traucējumi (30)
- Balss un runas funkciju traucējumi (36)
- Dzirdes funkciju traucējumi (10)

Aktivitātes un dalība

- Mācīšanās un zināšanu lietojuma ierobežojumi (30)
- Komunikācijas ierobežojumi (37)
- Mobilitātes ierobežojumi (58)
- Pašaprūpes ierobežojumi (62)

Ģimenes ienākumi un izdevumi par bērna vajadzībām

Ģimenes ienākumus mēnesī uz vienu ģimenes locekli	N	%
101-200 EUR	8	7,9
201- 300 EUR	13	12,9
301- 400 EUR	14	13,9
401-500 EUR	25	24,8
501-600 EUR	22	21,8
vairāk par 600 EUR	19	18,3

Cik liela daļa (%) no ģimenes budžeta tiek tērēta bērna/-u ar funkcionēšanas ierobežojumiem speciālajām vajadzībām?	N	%
0%- 20%	23	22,3
21%- 40%	58	56,3
41%- 60%	12	11,7
61%- 80%	7	6,8

	0-20 %	21-40 %	41- 60 %	61-80 %
101-200 EUR		5	2	1
201- 300 EUR	4	6	3	
301- 400 EUR	5	8		1
401-500 EUR	7	12	3	3
501-600 EUR	5	16		1
vairāk par 600 EUR	3	12	3	1

Izmaiņas TPL saņemšanā

Lūdzu, raksturojiet savu pieredzi par izmaiņām tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumā kopš 2022. gada sākuma	N	%
Nav jūtamas nekādas izmaiņas	38	37,3
Palielinājušās iespējas iegādāties bērnam vajadzīgo TPL ar valsts līdzmaksājumu	19	18,6
2022. gadā tehnisko palīglīdzekļu pakalpojums nav saņemts un nav pieredzes par izmaiņām	19	18,6
Palielinājušās iespējas saņemt bērnam vajadzīgo TPL par valsts budžeta līdzekļiem	18	17,6
Mazinājies finansiālais slogs ģimenei bērnam vajadzīgā TPL iegādei	16	15,7
Pozitīvās tendences kopumā atzīmējuši	53	51,9

- Tikai uz ortozēm ir kļuvis izdevīgāk. Ceru, ka varēs saņemt ortozes reizi gadā.
- Lielāka birokrātija, mazāka izvēle, ilgāks preces saņemšanas laiks.
- Pagaidām neesam piefiksējuši izmaiņas jo vienmēr esam ātri saņēmuši visus TPL. Nav bijuši nekādi sarežģījumi.
- Joprojām tiek pārskatītas kaut kādas cenas kā rezultātā ir apstājusies iesniegumu izskatīšana par TPL iegādi ar kompensāciju.
- Agrāk vecāki saņēma lielāku summu TPL līdzfinansējumam. Garas rindas, ap 6 mēn, lai uzzinātu summu. Ja summa neder un ir maza, tad jāstājas jaunajā rindā, lai lūgtu, lai izsniedz valsts.
- Samazinājusies summa ko līdzfinansē valsts bērnu ratu iegādei.
- Situācija kļuvusi dramatiskā, jo TPL ir kļuvuši dārgāki un meitai nu nav pieejami, vai vecākiem jāsedz vēl lielākas summas no saviem personīgajiem līdzekļiem. Rezultātā daudzi paliek vispār bez TPL, arī mūsu bērns....
- Vienīgā pozitīvā lieta manā pieredzē - iespēja saņemt bērnam autokrēslu ar valsts līdzmaksājumu līdz 1500eur. Autokrēsls maksā daudz vairāk un pateicoties Dod5 akcijai 1800eur saņēmām ziedojumos, lai iegādātos nepieciešamo autokrēslu. Bet birokrātiskais process kam bija jāiziet cauri lai iegādātos šo autokrēslu gan bija, godīgi teikšu, pazemojošs.
- Grūti komentēt, jo mēs šo pakalpojumu sākām vien izmantot 2022.gadā, jo pirms tam meitiņa bija vesela. Bet līdzfinansējuma izskatīšanas procesā saņēmām ziņu, ka tas samazināts par 1000eiro. Tāpat process ir visai garš, mazākais ko esam gaidījuši ir 3mēn. Ir TPL, kuram pieteicāmies 2022. gada jūnijā un neesam saņēmuši līdz šim.

Valsts un pašvaldības pakalpojumi

Kādu palīdzību no valsts un pašvaldības šobrīd saņem bērnam ar funkcionēšanas ierobežojumiem	N	%
Piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti	93	89,4
Tehniskie palīgīdzekļi	86	82,7
Transporta kompensācija	82	78,8
Bērna ar invaliditāti kopšanas pabalsts	78	75,0
Īpašās kopšanas pabalsts	70	67,3
Asistenta pakalpojums	62	59,6
Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi	52	50,0
Aprūpes mājās pakalpojums	26	25,0
Psihologa konsultācija	12	11,5
Dienas centra pakalpojums	10	9,6
Īslaicīgās sociālās aprūpes jeb "atelpas brīža" pakalpojums	5	4,8
DI projekta pakalpojumi (speciālisti)	3	2,8

* Bija iespējams norādīt vairākas atbildes uz šo jautājumu.

Vecāku komentāri:

- Asistents un aprūpētājs ir ģimenes loceklis nevis cilvēki no malas, kā būtu gribējies.
- Atbalsta persona.
- Pašvaldības atbalsta programma vecākiem.
- Pavadoņa pakalpojums.

Speciālistu pakalpojumi

Kādus speciālistus šobrīd apmeklē Jūsu bērns/-i ar funkcionēšanas ierobežojumiem?	N	%
Ģimenes ārsts	93	89,4
Fizioterapeits	89	85,6
Ārsts -speciālists	63	60,6
Tehniskais ortopēds	49	47,1
Ergoterapeits	46	44,2
Audiologopēds	38	36,5
Speciālais pedagogs	21	20,2
Mākslas terapeits	10	9,6
Masieris	6	5,7
ABA terapija	5	3,6
Osteopāts	3	2,8

* Bija iespējams norādīt vairākas atbildes uz šo jautājumu.

Papildus nosauktie speciālisti:

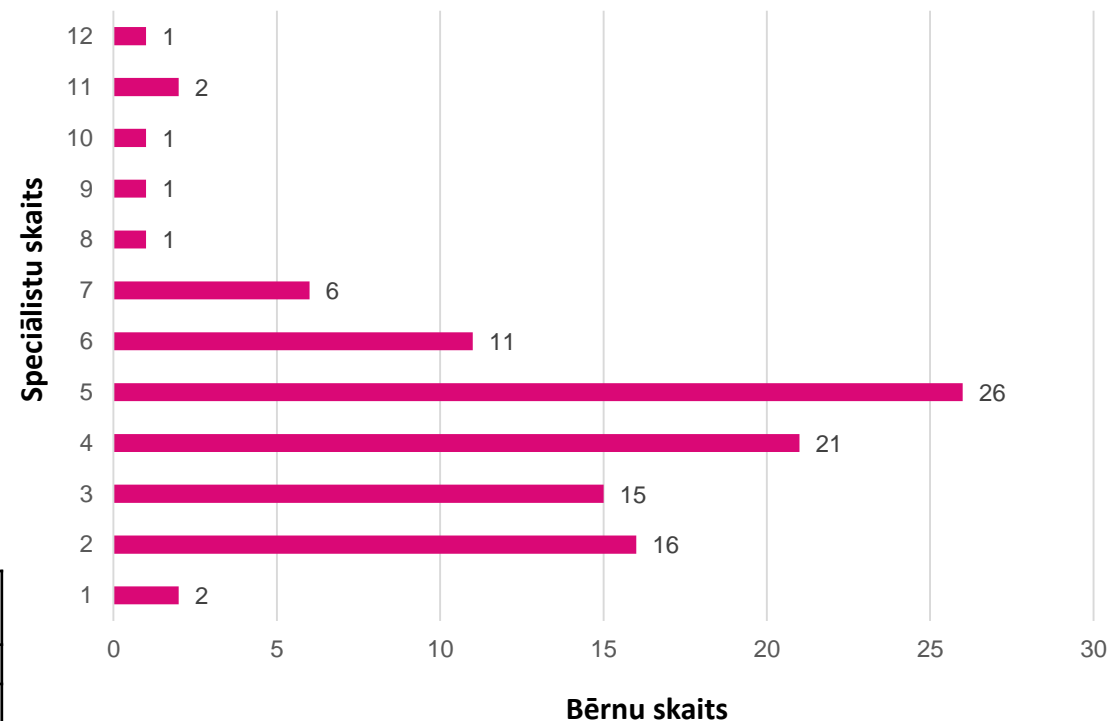
Portridžas nodarbības
Montesori pedagogs
Sensorā istaba
Reitterapija
Psihologs
Rehabilitācijas centrs «Poga»

Speciālistu pakalpojumu izmaksas

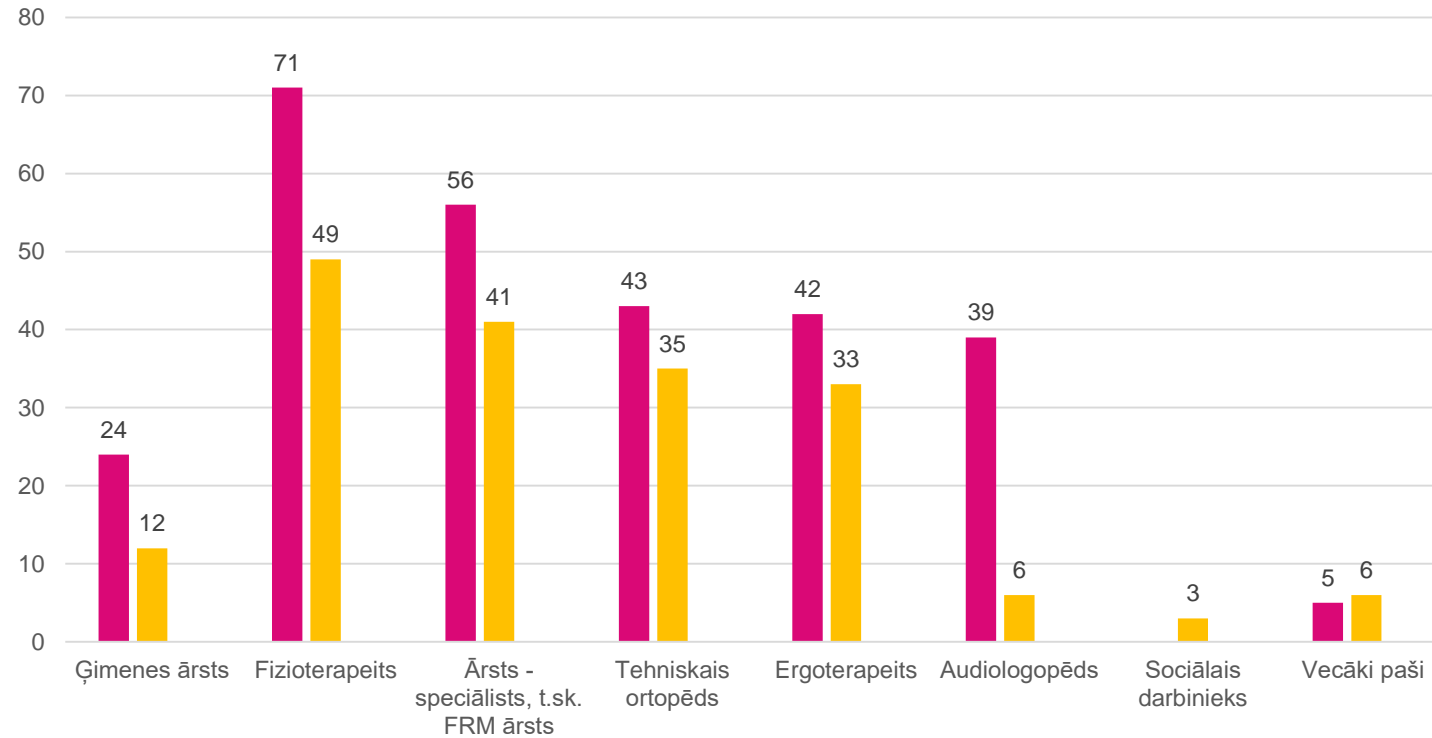
Kādas ir Jūsu mēneša vidējās izmaksas (EUR) par speciālistu apmeklējumiem vienam bērnam?	N	%
0- 100 EU	44	42,3
101-200 EUR	24	23,1
201- 300 EUR	14	13,5
301- 400 EUR	11	10,6
401-500 EUR	2	1,9
501-600 EUR	7	6,7
vairāk par 600 EUR	2	1,9

Speciālistu skaits, ko apmeklē bērns

	0-100 EUR	101-200 EUR	201-300 EUR	301-400 EUR	401-500 EUR	501-600 EUR	Vairāk par 600 EUR
101-200 EUR	5	1	1			1	
201- 300 EUR	7	3	1		1	1	
301- 400 EUR	5	5	3			1	
401-500 EUR	9	4	5	4		2	1
501-600 EUR	6	8	3	3	1	2	
vairāk par 600 EUR	11	4	2	1			1

Speciālisti un TPL

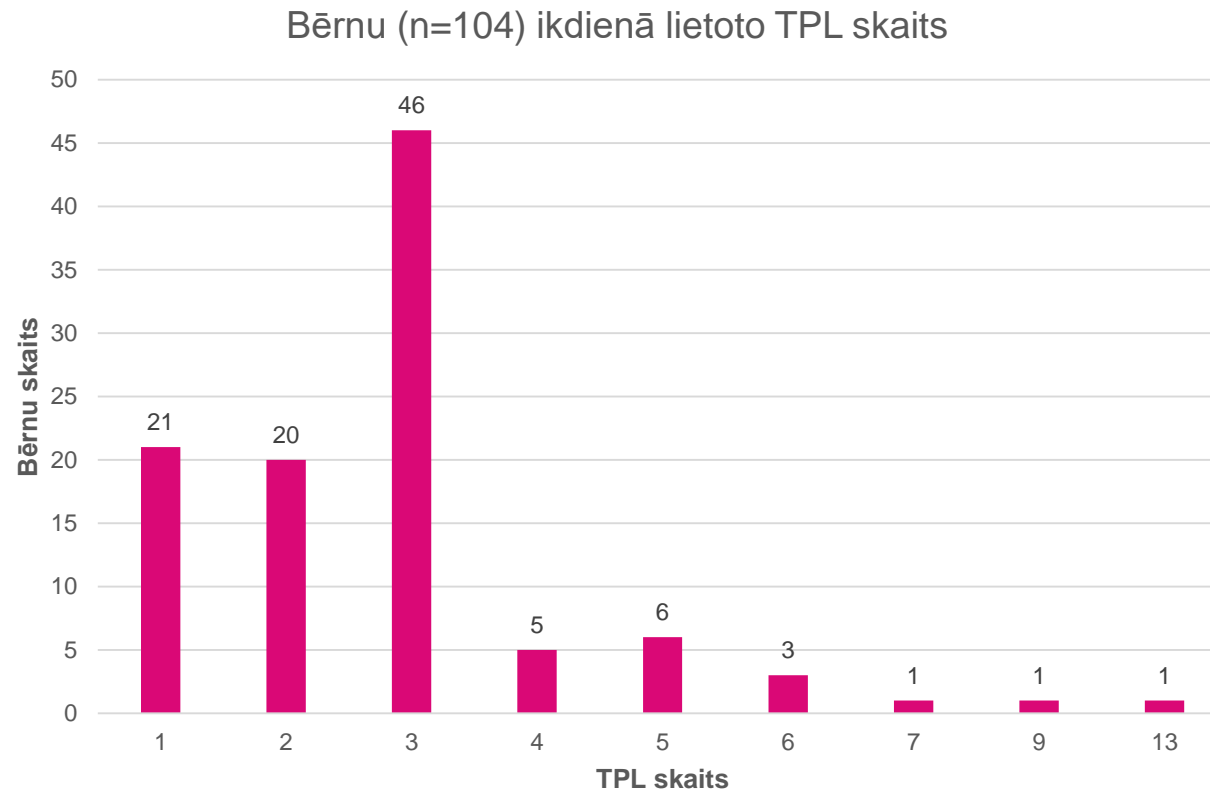
* Bija iespējams norādīt vairākas atbildes uz šo jautājumu

■ Palīdzēja identificēt TPL vajadzību N

■ Sniedza informāciju par TPL N

Vecāku komentāri: Citu bērnu vecāki, skolotājs, ABA terapeits

Kādus TPL pašreiz lieto Jūsu bērns?

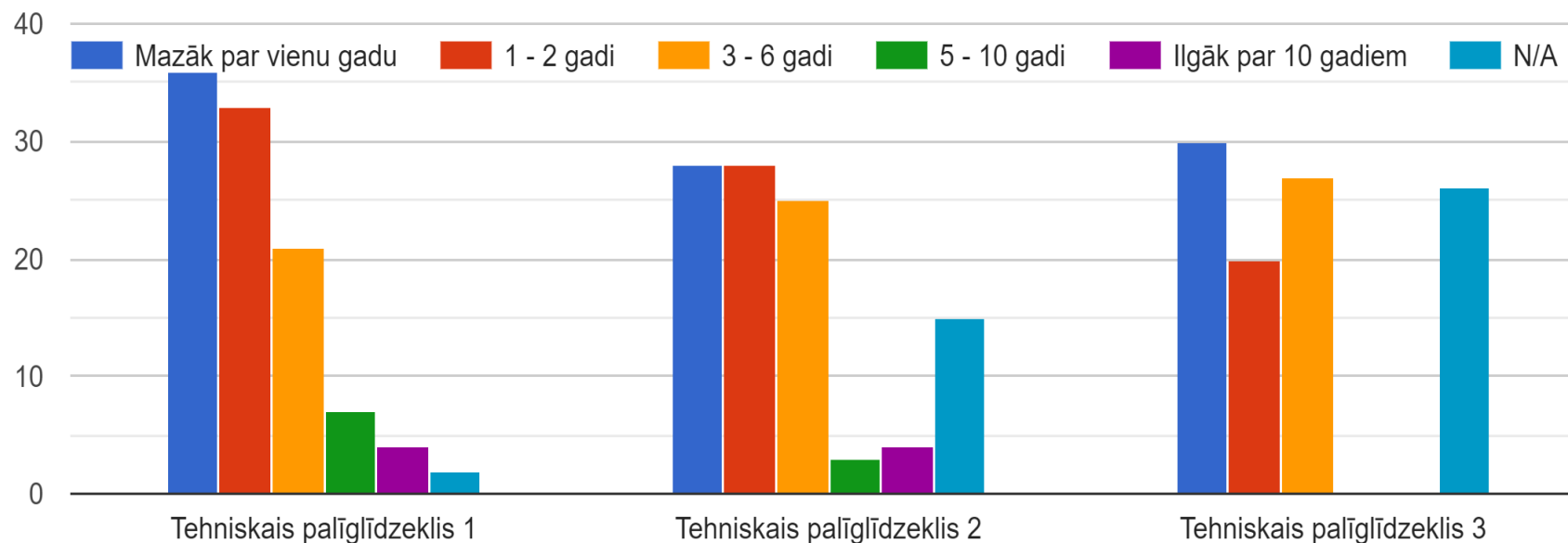

* Bija iespējams norādīt vairākas atbildes uz šo jautājumu

Kādus TPL pašreiz lieto Jūsu bērns?

TPL	TPL1	TPL2	TPL3
Aktivitāšu krēsls	4	17	7
Autokrēsls	1	2	
Brilles	3		1
Dzirdes aparāti	3	1	
Elektriskais riteņkrēsls		1	
Elektriskais vilcējritenis		1	
Funkcionālā gulta	1	1	
Kohleārais implants	2		
Komunikators		2	
Korse	1	2	
Kruķi		1	2
Kvadrapodi		3	2
Ortopēdiskās zolītes	2	1	1
Ortopēdiskie apavi	11	10	4
Ortozes	27	18	13
Pretizgulējumu matracis		1	
Rati	10	2	3
Ratiņkrēsls	27	2	3
Rollators	7	5	
Sēdsistēma	1	2	3
Slīddēlis		1	
SPIO		4	
Trīsritenis		1	3
Tumble forms krēsls		1	
Vannas krēsls	1	3	2
Vertikalizators	1	1	6
WC rokturi			1

Cik ilgi pašreizējais TPL atrodas bērna lietošanā?

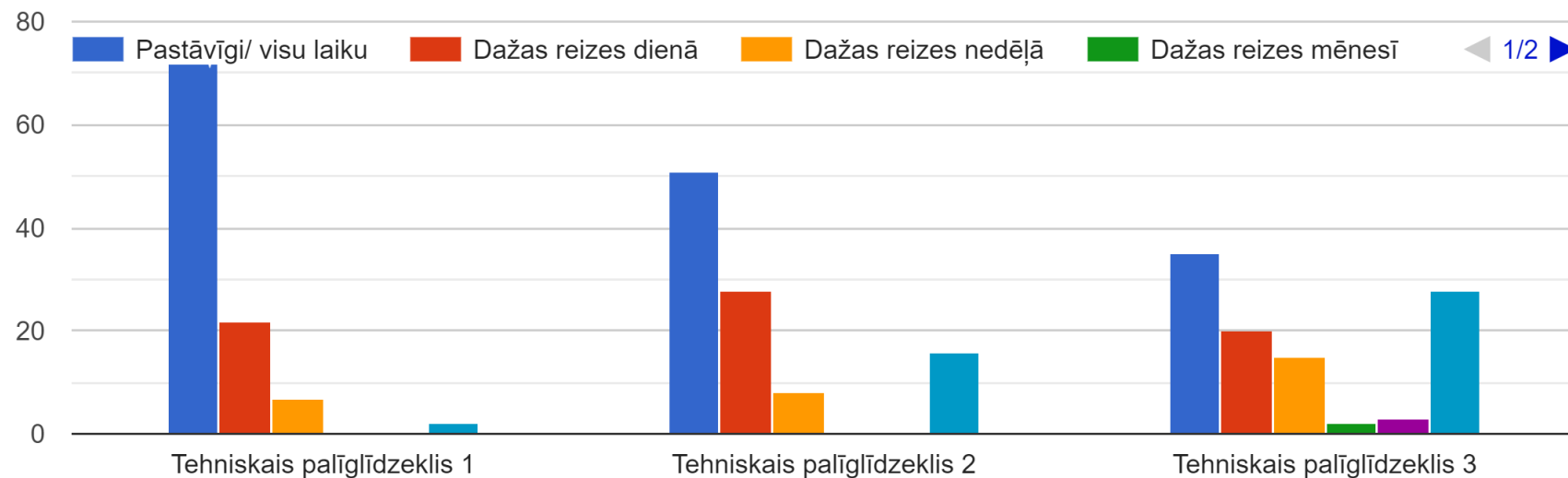

Piemēri ilgstoši lietotiem TPL:

5-10 gadi: ratiņkrēsli (n=4), rati (n=2), aktivitāšu krēsli (n=2), ortopēdiskie apavi, dzirdes aparāts

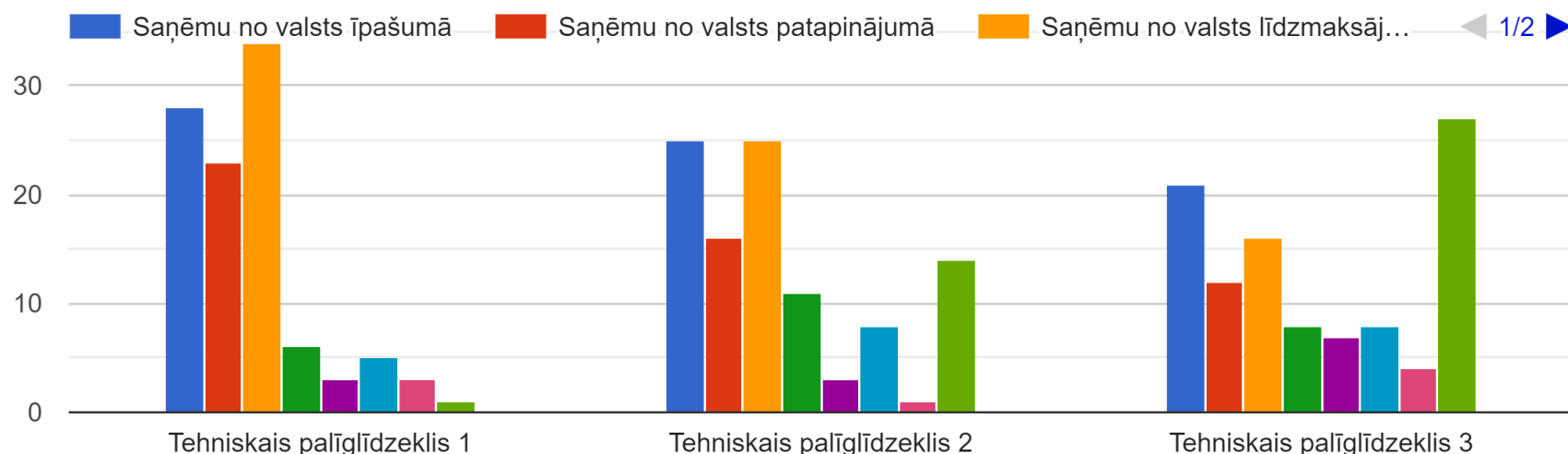
Ilgāk par 10 gadiem: ratiņkrēsls (n=2), dzirdes aparāti, ortoze (n=2), kruķi, aktivitāšu krēsls, rolators

Cik bieži bērns izmanto pašreizējo TPL?

Retāk
N/A

Pašreizējā TPL iegāde (1)

Paši iegādājāmie Latvijā
Paši iegādājāmie ārvalstīs
Nomāju
Cits
N\A

Piemēri pašu iegādātiem TPL:

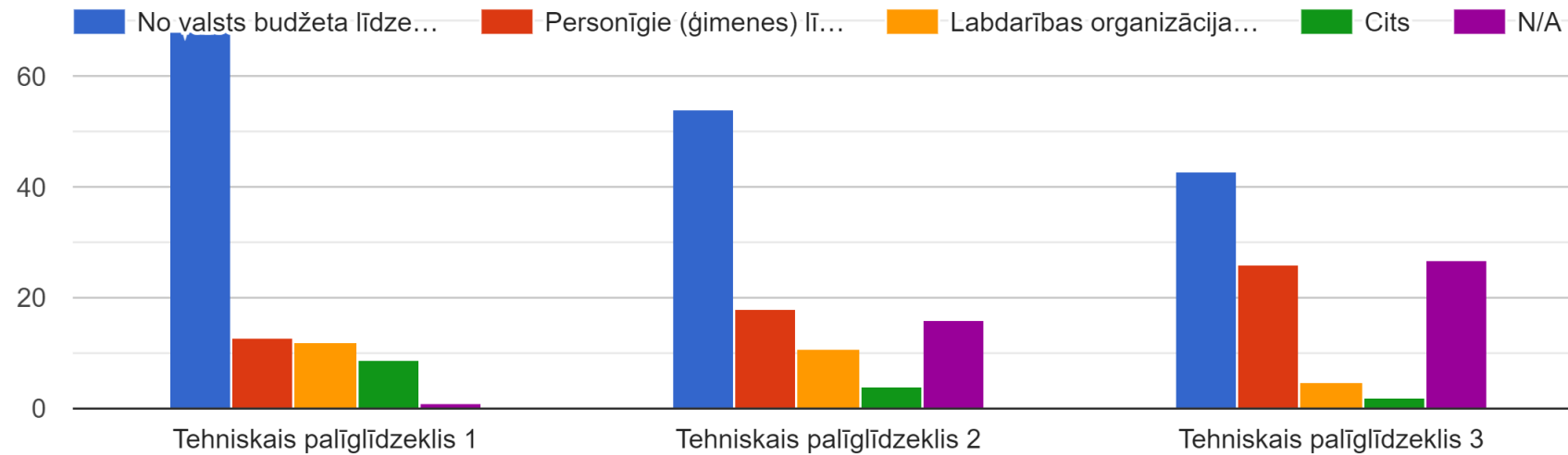
Latvijā- ortopēdiskie apavi, kruķi, ortopēdiskās zolītes (n=2), rati, aktivitāšu krēsls (n=2), ortozes (n=2), trīsritenis (n=2), komunikators.

Ārvalstīs- ortozes, ortožu sistēma, sēdsistēma, ratiņkrēsls, rati, dušas krēsls.

Piemēri citam iegādes veidam (labdarības ziedojumi):

Twister saites, sēdsistēma, ratiņkrēsls, ortozes, ortožu sistēma, roļators.

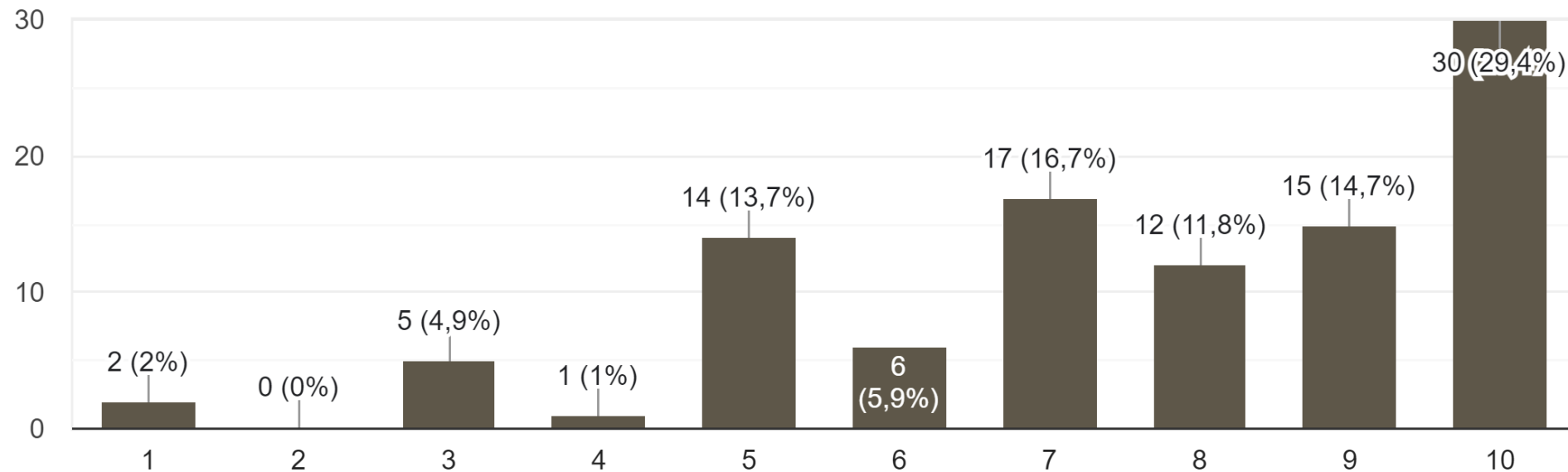
Pašreizējā TPL iegāde (2)

Vecāku izjūtas par bērna nākotni un TPL lietošanu

Skalā no 1 līdz 10, cik ļoti satraukts, Jūs jūtaties par sava bērna nākotni un labklājību saistībā ar tehniskā palīgīdzekļa lietošanu?

102 atbildes

Vecāku izjūtas par bērna nākotni un TPL lietošanu (89 atbildes)

Vecāku pārdomas par bērna nākotni:

- Neskaidrības par izmaiņas bērnam augot, bērna attīstība un veselība.
- Cik ilgi būs jālieto TPL?
- Satraukums par atbalsta iespējām pēc bērna pilngadības.
- Satraukums par bērna nākotni, vecākiem novecojot vai slimojot, pēc vecāku nāves.

Vecāku izjūtas par bērna nākotni un TPL lietošanu (89 atbildes)

Vecāku pārdomas par TPL pakalpojumu:

- TPL pakalpojumam patērētais laiks un birokrātiskais slogs (īpaši, ja TPL bieži jāmaina un jāsaņem atkārtoti).
- TPL kvalitāte (it īpaši individuāli izgatavotajiem TPL), pieejamība, finansējums, gaidīšanas laiks.
- Ierobežojumi TPL saņemšanai (biežums/ lietošanas ilgums, piem. ar līdzmaksājumu tikai pēc 3 gadiem var jaunu saņemt, TPL modeļi, nepieciešama papildus palīdzība no ziedotājiem)
- TPL ilgi jāgaida, netiek sniegta informācija, kad varēs saņemt. Esošais TPL ir par mazu, bet jaunais vēl jāgaida.
- Bērniem vajadzīga individuāla pieeja, valsts iepirktie TPL vairumā gadījumu neder.
- Nav iespējams TPL pirms iegādes apskatīt un pamērīt.
- Speciālistu vājā kompetence un (ne)pieejamība.
- Trūkst informācijas, kurš speciālists var novērtēt bērnu un sagatavot atzinumu.
- Ortozes izmaksā dārgāk, kā sedz valsts un tās regulāri jāmaina. Izgatavošana aizņem ilgu laiku.
- Regulāri jāmaina apavi, tie ir dārgi.
- Satraukums, ja valsts finansējums nākotnē samazināsies.

Vecāku izjūtas par bērna nākotni un TPL lietošanu (89 atbildes)

Vecāku pārdomas par bērna iespējām iesaistīties ikdienas dzīvē:

- Vecākiem sarežģīti pārvaldīt visas ar bērnu saistītās vajadzības- skola, nodarbības pie speciālistiem, darba pienākumi, vajadzību finansiāla nodrošināšana.
- Ja lieto ortozes, vajag arī piemērotus apavus dažādiem gadalaikiem un situācijām, apģērbus- tas prasa finansējumu un izdomu.
- Papildus izdevumi par bērnu ar funkcionēšanas ierobežojumiem, lai varētu nodrošināt līdzdalību dažādās sociālās aktivitātēs, rehabilitācijas pasākumus.
- Apkārtējo attieksme pret TPL (skolasbiedri, skolotāji, citi cilvēki).
- Vides pieejamība (mājas, publiskā vide).
- Transporta kompensācija nesedz patiesos izdevumus (īpaši enerģētikas krīzes situācijā).
- Nepietiek finansējuma atbalsta personām (aukle, asistents)

Vecāku ieteikumi par TPL pakalpojumu (89 atbildes)

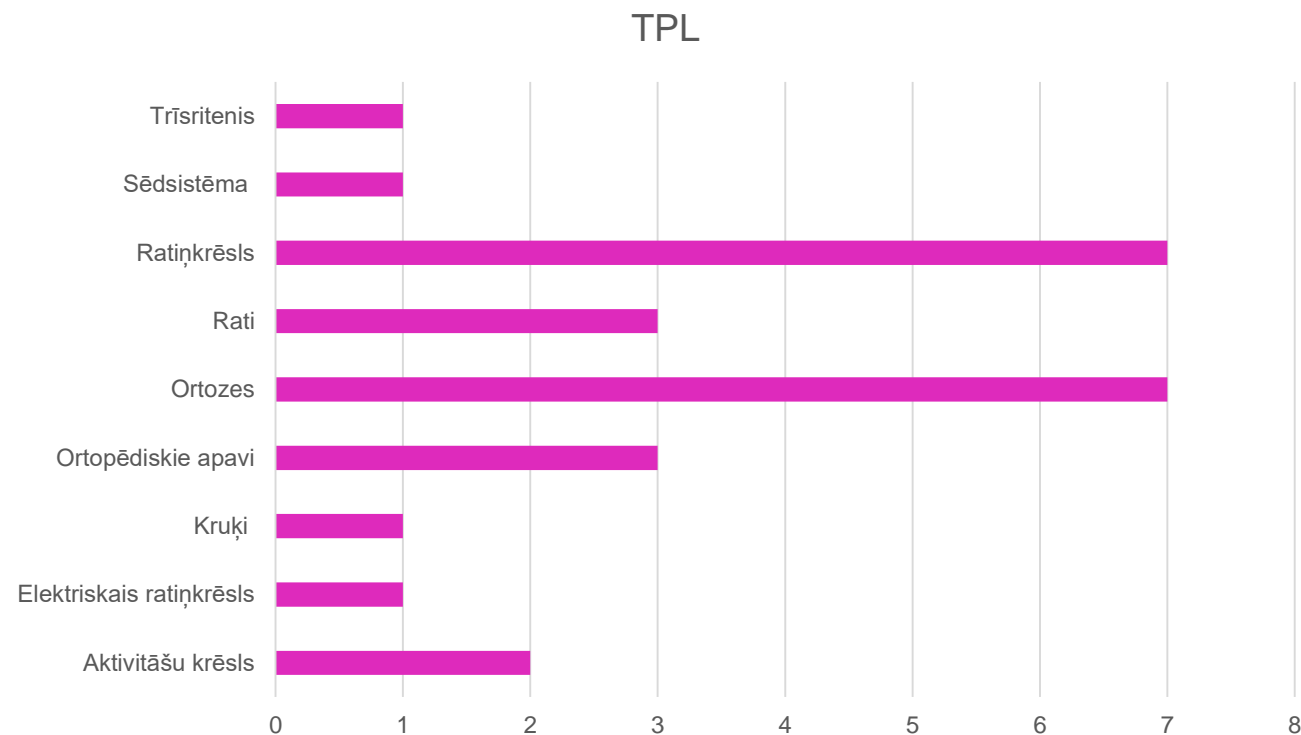
Ātrāk	<ul style="list-style-type: none">- process- dokumentu izskatīšana	<ul style="list-style-type: none">- atbilde par lēmumu (SMS vai e-pasts)- pieteikšanās TPL tiešsaistē vai e-pastā
Skaidrāk	<ul style="list-style-type: none">- kur vērsties- kā aizpildīt dokumentus- kas un cik maksā- kad varēs nodrošināt TPL	<ul style="list-style-type: none">- informāciju par bērnam piemērotāko- norādīt precizējamo informāciju (nevis atteikt)- skaidrojoša informācija cilvēkiem saprotamā valodā
Mazāk	<ul style="list-style-type: none">- dokumentu- ĢĀ iesaisti	<ul style="list-style-type: none">- gaidīt TPL (un bērns tikām aug...)- rindas
Vairāk	<ul style="list-style-type: none">- iespējas tikt pie speciālistiem- 100% finansējumu TPL- lietošanā vairāki TPL	<ul style="list-style-type: none">- informāciju par TPL pakalpojumu (kā, kur, cik, jaunumi)- palīdzību meklējot TPL ar līdzfinansējumu- iespēja funkcionālajiem speciālistiem sagatavot atzinumu
Labāk	<ul style="list-style-type: none">- individuāli izgatavojamo TPL kvalitāte- rūpnieciski ražoto apavu dizains- speciālistu/ ārstniecības personu kompetence	<ul style="list-style-type: none">- TPL izvēle plašāka, iespēja iepazīties ar pieejamiem TPL modeļiem, lai izvēlētos bērnam piemērotāko (pirms iesnieguma rakstīšanas)- iespēja izvēlēties no vismaz 2 TPL modeļiem- ja ir ortozes kājām, tad vajag arī piemērotus apavus- VTPC darbinieku komunikācija ar klientiem

Vecāku ieteikumi par TPL pakalpojumu (89 atbildes)

Ierosinājumi:

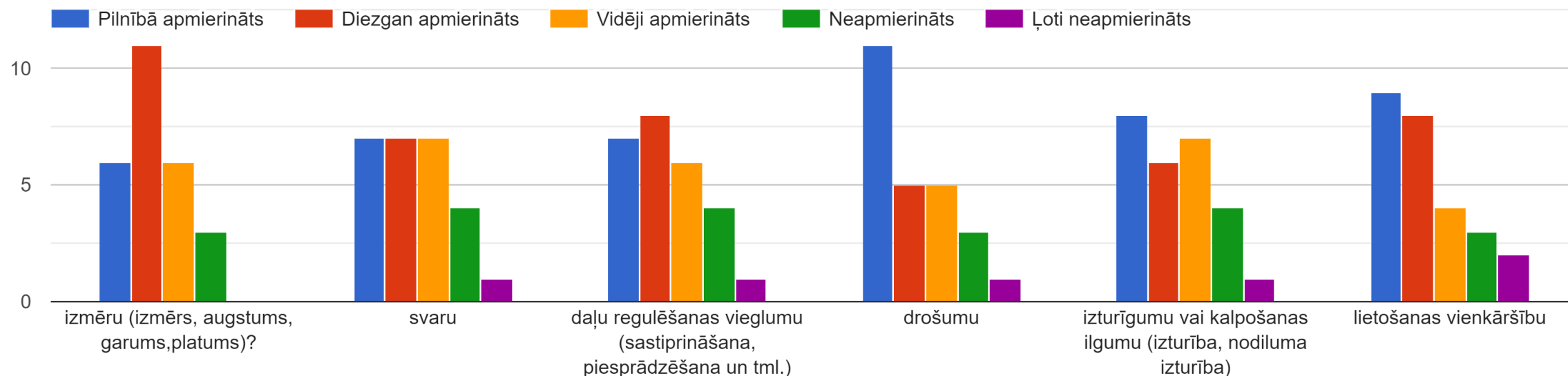
- katram lietotājam savu profilu, kur var redzēt info par saviem TPL,
- pirkt TPL konkrētam lietotājam,
- apdrošināt dārgās ortozes (gadījumiem, ja salūzt un jāmaina detaļa),
- veidot datu bāzi par Latvijā pieejamajiem pakalpojumu sniedzējiem, kas var piegādāt individuāli piemērotus TPL,
- nodrošināt TPL individuālu pielāgošanu dzīvesvietā (piem. sadarboties ar reģionu slimnīcām/veselības centriem u.c. veselības aprūpes centriem kas var palīdzēt saprast/pielāgot/pieregulēt palīglīdzekļus),
- atļaut stāties rindā uz jaunu TPL veco nenododot (to nodod saņemot jauno),
- papildus no valsts noteikt summu TPL remontam.

Vecāku papildus sniegtās atbildes par vienu no TPL (n= 26)

Vecāku papildus sniegtās atbildes par vienu no TPL (n= 26)

Cik apmierināts Jūs esat ar tehniskā palīgīdzekļa:

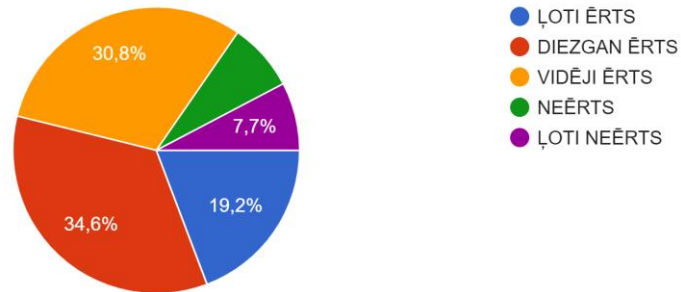

Piemēri neapmierinātībai: ratiņkrēsla izmērs, ratu svars, ratiņkrēsla un aktivitāšu krēsla regulēšanas vieglums, aktivitāšu krēsla drošums, ortopēdisko apavu izturīgums, aktivitāšu krēsla un ratiņkrēsla lietošanas vienkāršība.

Vecāku papildus sniegtās atbildes par vienu no TPL (n= 26)

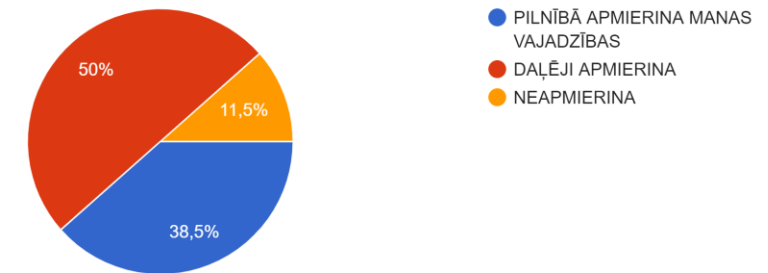
29. Cik ērts ir tehniskais palīgīdzeklis?

26 atbildes

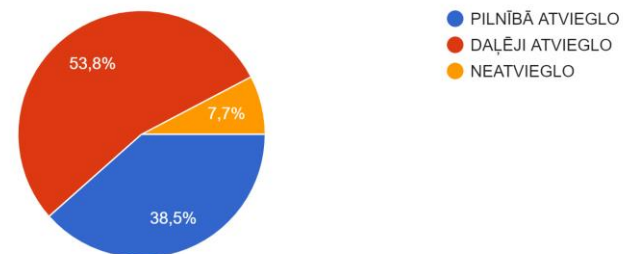
30. Cik lietderīgs (efektīvs) ir tehniskais palīgīdzeklis (pakāpe, līmenis, līdz kurai tehniskais palīgīdzeklis apmierina Jūsu bērna vajadzības)?

26 atbildes

31. Vai tehniskais palīgīdzeklis atvieglo Jūsu bērna ikdienas aktivitāšu veikšanu?

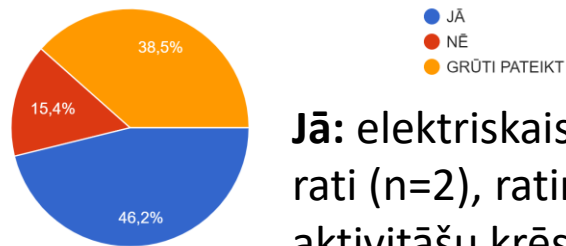
26 atbildes

Neapmierinošās atbildes sniegtas par aktivitāšu krēslu (n=1) un par ratiņkrēslu (n=1).

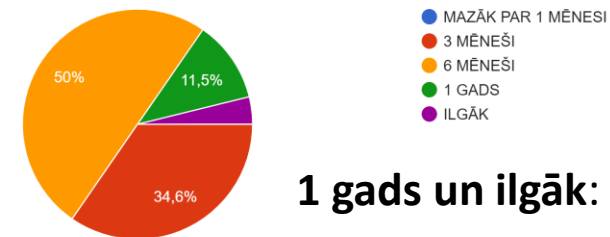
Vecāku papildus sniegtās atbildes par vienu no TPL (n= 26)

32. Ja būtu iespēja, vai Jūs izvēlētos citu atbilstīgāku tehnisko palīgīdzekli?
26 atbildes

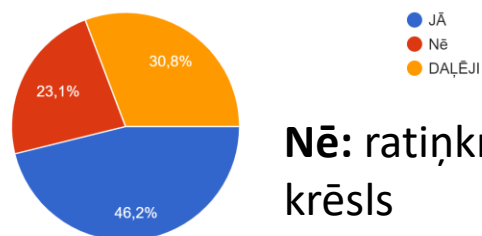
Jā: elektriskais ratiņkrēsls, rati (n=2), ratiņkrēsls, aktivitāšu krēsls

33. Cik ilgs laiks pagāja no brīža, kad speciālists Jums nozīmēja tehnisko palīgīdzekli, līdz brīdim, kad to saņēmāt?
26 atbildes

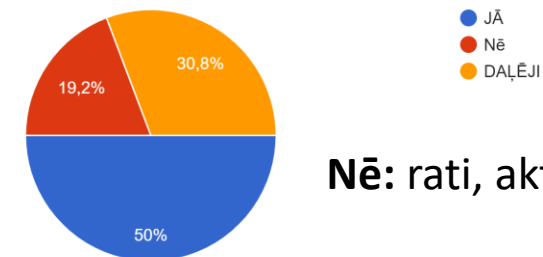
1 gads un ilgāk: rati, ratiņkrēsls

34. Vai tika uzklaussīts Jūsu viedoklis par tehniskā palīgīdzekļa izvēli?
26 atbildes

Nē: ratiņkrēsls, aktivitāšu krēsls

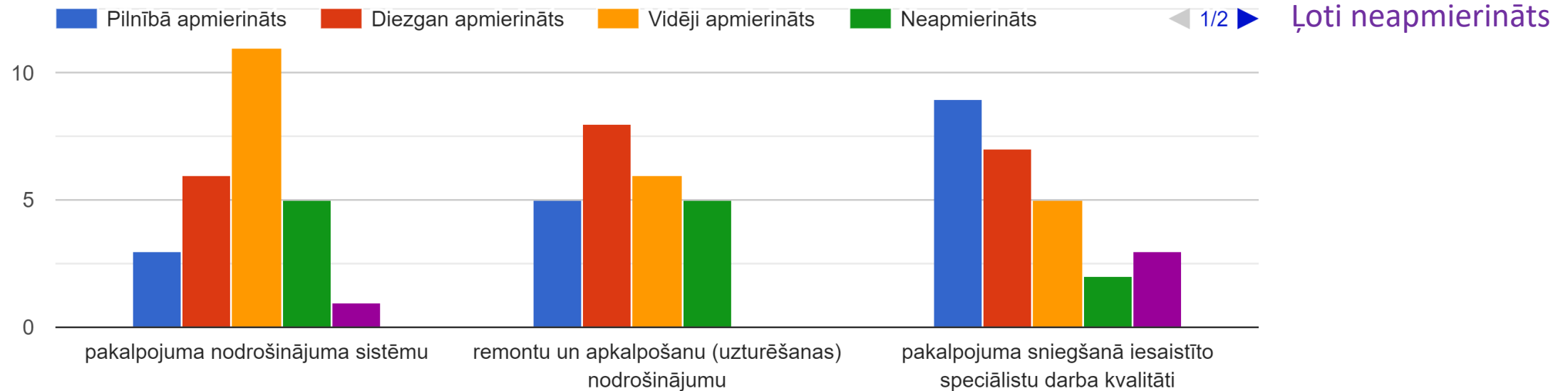
35. Vai saņēmāt apmācību par tehniskā palīgīdzekļa lietošanu?
26 atbildes

Nē: rati, aktivitāšu krēsls

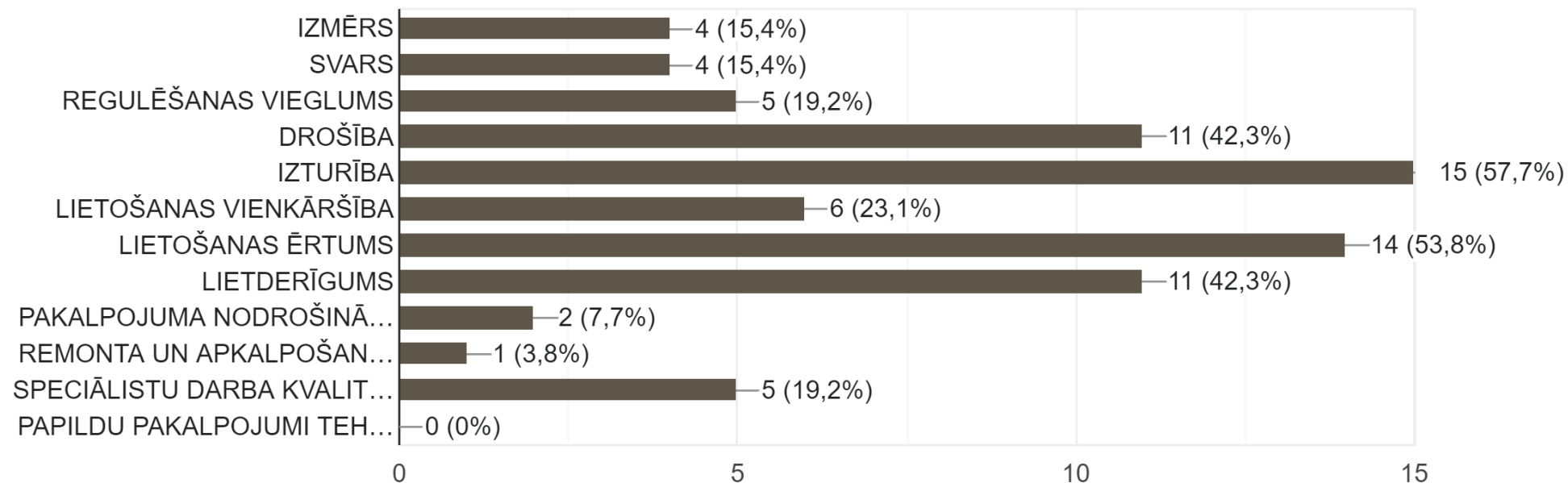
Vecāku papildus sniegtās atbildes par vienu no TPL (n= 26)

Cik apmierināts Jūs esat ar:

Vecāku papildus sniegtās atbildes par vienu no TPL (n= 26)

Lūdzu, atzīmējiet trīs Jums svarīgākās lietas TPL lietošanā un ar to saistītajiem pakalpojumiem:

Kopsavilkums

Aptaujā sniegtas atbildes par bērniem, kuriem ir dažādi, t.sk. kompleksi funkcionēšanas ierobežojumi un kuri ikdienā lieto vairākus TPL (vismaz 3). Biežāk lietotie TPL- ortozes un ortožu sistēmas, ratiņkrēsli, aktivitāšu krēsli, ortopēdiskie apavi.

Lielākā daļa respondentu 51,9% atzīst, ka jūt dažādus uzlabojumus TPL pakalpojumā (kopš 2022. gada sākuma), savukārt 37,3% respondentu atzīst, ka nejūt uzlabojumus TPL pakalpojumā.

Trešā daļa respondentu ir ļoti satraukušies par sava bērna nākotni saistībā ar TPL lietošanu.

Respondenti kritiski vērtē TPL pakalpojumu, tam patērēto laiku un birokrātiskās procedūras (īpaši, ja TPL bieži jāmaina un jāsaņem atkārtoti). Tāpat respondenti kritiski vērtē TPL kvalitāti (it īpaši individuāli izgatavotajiem TPL), pieejamību, finansējuma atbilstību, valsts finansēta TPL gaidīšanas laiks.

Aptaujas papildus daļas rezultāti norāda, ka respondenti- 26 vecāki- pārsvarā labi ir novērtējuši dažādus aspektus saistībā ar TPL pakalpojumu.